

**FARMATSEVTIKADA BIOETIKA: FOYDALANUVCHILAR VA
JAMIYAT OLDIDA TURGAN MUAMMOLAR**

JALILOV OLIMJON ASQAR O'G'LI
TOSHKENT DAVLAT STOMATOLOGIYA INSTITUTI
DAVOLASH ISHI YO'NALISHI TALABASI
E-mail: jalilovolimjon0111@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola farmatsevtika sanoatidagi bioetik masalalarni muhokama qiladi. Unda bioetika tushunchasi va uning amaliy qo'llanilishi, farmatsevtika sanoatida olib borilayotgan bioetik tadqiqotlar, farmatsevtika korporatsiyalari, tibbiyot muassasalari va boshqa tashkiliy tuzilmalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: Axborotlangan rozilik, platsebo, bioetika.

Bioetika - bu tibbiy tadqiqotlar va sog'liqni saqlash amaliyotidan kelib chiqadigan axloqiy masalalar bilan shug'ullanadigan tadqiqot sohasi. Farmatsevtika sanoatida bioetika dori vositalarining xavfsiz, samarali va axloqiy tarzda ishlab chiqilishi va sotilishini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Farmatsevtika sanoati kasalliklarni davolash yoki oldini olish uchun dori vositalarini ishlab chiqish va ishlab chiqarish uchun javobgardir. Biroq, yangi dori vositalarini ishlab chiqish inson sub'ektlarini o'z ichiga olgan keng qamrovli sinovlarni talab qiladi. Bioetika giyohvand moddalarni tekshirish jarayonida insonlarning huquqlari va farovonligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Farmatsevtika sohasidagi asosiy bioetik masalalardan biri bu axborotga asoslangan rozilikdir. Axborotlangan rozilik - bu bemorga yoki tadqiqot sub'ektiga ma'lum dori yoki davolanish, shu jumladan uning foydalari, xavflari va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan nojo'ya ta'sirlari haqida ma'lumot berish jarayoni. Bemor yoki tadqiqot sub'ekti har qanday dori yoki davolanishni qo'llashdan oldin o'z roziligini berishi kerak. Farmatsevtika sanoati klinik sinovlarda ishtirok etayotgan barcha sub'ektlardan xabardor qilingan rozilik olishni ta'minlashi kerak.

Bioetikaning yana bir muhim muammosi - klinik sinovlarda platsebodan foydalanish. Platsebo - bu terapevtik ta'sirga ega bo'lmagan, ammo klinik sinovlarda tekshirilayotgan dori ta'sirini solishtirish uchun nazorat guruhi sifatida qo'llaniladigan zararsiz moddadir. Platsebodan foydalanish munozarali, chunki u ba'zi bemorlarga terapevtik ta'sir ko'rsatmaydigan moddani berishni o'z ichiga oladi, ba'zilar esa axloqiy emas. Biroq, platsebo hali ham klinik sinovlarda qo'llaniladi, chunki ular dori samaradorligini solishtirish uchun eng yaxshi standart hisoblanadi.

Farmatsevtika sanoati ham ular ishlab chiqaradigan dori-darmonlar xavfsiz va samarali bo'lishini ta'minlashi kerak. Bu preparatning xavfsizligi va samaradorligini aniqlash uchun keng qamrovli testlarni o'tkazishni o'z ichiga oladi. Biroq, dori vositalarining xavfsizligi va samaradorligini ta'minlash uchun faqat sinov etarli emas. Farmatsevtika sanoati, shuningdek, dori vositalarining xavfsiz va axloqiy tarzda ishlab chiqarilishi va tarqatilishini ta'minlashi kerak.

Farmatsevtika sanoati ham dori vositalarining arzonligi va ularga muhtoj bo'lganlarning barchasi uchun ochiq bo'lishini ta'minlash uchun javobgardir. Bu bioetik muammodir, chunki tibbiy yordam olish insonning asosiy huquqi hisoblanadi. Dori-darmonlarning qimmatligi ularni muhtoj bo'lganlar uchun imkonsiz qiladi va bu aholi salomatligi uchun jiddiy oqibatlarga olib kelishi mumkin.

Va nihoyat, farmatsevtika sanoati o'z faoliyatida shaffof bo'lishini ta'minlashi kerak. Bemorlar va jamoatchilik o'rtasida ishonchni mustahkamlash uchun shaffoflik zarur. Farmatsevtika sanoati tadqiqot va ishlab chiqish jarayonlari, shu jumladan mavjud bo'lishi mumkin bo'lgan har qanday manfaatlar to'qnashuvi haqidagi ma'lumotlarni oshkor qilishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, bioetika farmatsevtika sanoatida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bu dori vositalarining xavfsiz, samarali va axloqiy tarzda ishlab chiqilishini va sotilishini ta'minlaydi. Farmatsevtika sanoati inson sub'ektlarining huquqlari va farovonligi himoya qilinishini ta'minlash uchun qat'iy axloqiy me'yorlarga rioya qilishlari kerak, shuningdek, dori vositalari arzon va ularga muhtoj bo'lganlarning barchasi uchun ochiq bo'lishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. PubMed: Tashqi fikrlash uchun biomeditsina va soha fanlari bo'yicha global ma'lumotlar bazasi.
2. ScienceDirect: Ilmiy tadqiqotlar uchun tashqi manbalar.
3. Google Scholar: Tashqi maqolalar va ilmiy jurnallarni qidirish uchun ma'lumotlar bazasi.
4. World Health Organization: Toshkent davlat tibbiyot instituti va boshqa tibbiyot o'qituvchilari uchun global ma'lumotlar bazasi.
5. National Institutes of Health: Amerika Qo'shma Shtatlari milliy shtatlari va biomeditsina sohasida global tadqiqotlar uchun ma'lumotlar bazasi.
6. TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLASHTIRISH: Siddiqov Nurali Nishonaliyevich, TDSI Ijtimoiy fanlar bioetika kursi bilan kafedrasi katta o'qituvchisi N.N.Siddiqov –Научно-практическая конференция, 2022
7. СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ МОЛОДЫХ СОБСТВЕННИКОВ В СФЕРЕ СРЕДНЕГО И МАЛОГО БИЗНЕСА.Н Сиддиков - Социосфера, 2020